

Asemakaavojen 8931 ja 8933 korentoselvitys 2023

Päiväys	12.9.2023
Laatija	Jaakko Kullberg & Heli Vainio
Tarkastaja	Lauri Erävuori
Projektinumero	YKK67870

12.9.2023

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Sudenkorentojen yleiskuvaus	3
3	Selvitysalue	5
4	Menetelmät	6
5	Tulokset	7
6	Johtopäätökset	10
7	Lähteet	11

12.9.2023

Asemakaavojen 8931 ja 8933 korentoselvitys 2023

1 Johdanto

Tämä selvitys on tehty Tampereen kaupungin toimeksiannosta Tampereen asemakaavojen 8931 ja 8933 alueille. Selvityksessä tutkittiin niillä mahdollisesti esiintyvien EU direktiivin liitteeseen IV kuuluvien sudenkorentolajien esiintymistä.

EU:n luontodirektiivin IV-liitteessä, tarkemmin sanottuna IV(a)-liitteessä, on mainittu Euroopan yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua, eli niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä.

2 Sudenkorentojen yleiskuvaus

Sudenkorennot (Odonata) on hyönteislahko, jonka toukat ovat akvaattisia ja aikuisena terrestrisiä petohyönteisiä. Ne ovat väritykseltään usein kirkkaan- tai metallinvärisiä ja niillä on sekä sukupuoleen (seksuaalidimorfismi) että ikään liittyvää väripolymorfismia (värimuodot vaihtelevat lajin sisällä). Takaruumiin kärjessä on kummallakin sukupuolella parilliset perälisäkkeet; koirailta on ylempien perälisäkkeiden lisäksi alemmat. Toukat ovat aikuisen kaltaisia, mutta siivettämiä. Sekä aikuisilla että toukilla on purevat suuosat. Sudenkorenoilla on vähittäinen muodonmuutos, jossa aikuinen kuoriutuu viimeisen toukkanahan luonnin yhteydessä.

Suomessa on tavattu seuraavat IV(a)-liitteen sudenkorentolajit: idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*) (LC), viherukonkorento (*Aeshna viridis*) (VU), idänjokikorento (*Gomphus flavipes*) (NE), kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*) (LC), lummelampikorento* (*Leucorrhinia caudalis*) (LC), sirolampikorento* (*L. albifrons*) (LC) ja täplälampikorento* (*L. pectoralis*) (LC). Näistä lajeista nyt tutkitulla alueella voisivat elinympäristöjen ja nykylevinneisyyden perusteella esiintyä vain kolme viimeksi mainittua tähdellä (*) merkittyä lampikorentolajia.

12.9.2023

Lajien uhanalaisuusarvioinnissa 2019 käytetyt IUCN-luokat:

- RE = hävinneet
- CR = äärimmäisen uhanalaiset
- EN = erittäin uhanalaiset
- VU = vaarantuneet
- NT = silmälläpidettävät
- LC = elinvoimaiset
- DD = puutteellisesti tunnetut
- NA = arviointiin soveltumattomat
- NE = arvioimatta jätetyt

Lampikorennot tunnetaan muihin aitosudenkorentoihin verrattuna pienestä koostaan ja siipien tyven pienistä tummista täplistä. Tässä tutkimuksessa tavatuista lajeista **täplälampikorenon** (*Leucorrhinia pectoralis*) koiras on mustan, punaisen ja keltaoranssin kirjava, kun naaras taas on pohjaväritään musta, voimakkain keltaisin kuvioin. Lajin takaruumiin pituus on 23,5–26 mm ja kokonaispituus 32–39 mm. Se on paikoittainen, vaativa, rehevien elinympäristöjen laji, kun muut lampikorentomme ovat enemmän suolampimaisten paikkojen lajeja. Sitä tavataan useimmiten rehevissä seisovissa vesissä, joissa on runsas kasvillisuus, mutta sitä on tavattu myös suolammilta ja reheviltä merenlahdilta. Täplälampikorento viihtyy usein kasvillisuuden sisään jäävissä, suojaisissa allikoissa, joissa on runsaasti vesikasvillisuutta. Lisääntyviä populaatioita on tavattu pohjoisimmillaan aina Keski-Suomessa saakka.

Sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*) on tunnistettavissa kirkkaista siivistä, valkoisesta naamasta ja pienestä vilkkaasta olemuksestaan. Takaruumis on siro, ja koiraalla on siniharmaa tyvi lummelampikorenon tavoin, ja naaraalla taas on takaruumiin päällä hentoja pitkulaisia keltaisia viiruja. Siipitäplä on musta, ja siiven kärjessä siipitäplän vieressä on vaaleaa suonitusta. Ja perälisäkkeet ovat valkoiset. Takaruumiin pituus on 22–27 mm ja kokonaispituus: 33–39 mm. Lajin elinympäristöä ovat suolammet, järvenlahdet ja muut seisovat vedet, kuten myös

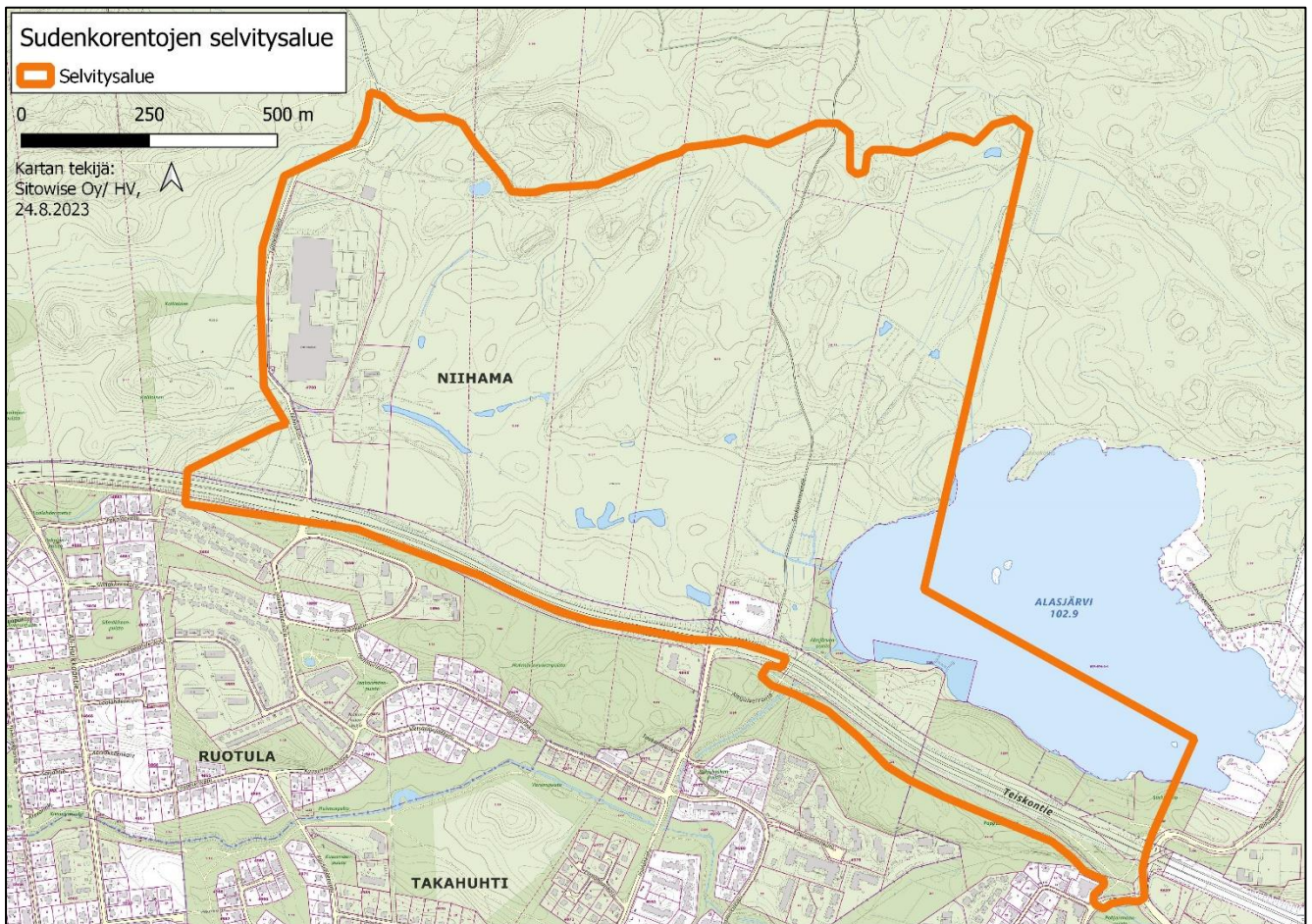

12.9.2023

hitaasti virtaavat joet. Kuoriutumisen jälkeen sirolampikorennot voivat hakeutua saalistamaan jopa 2 km etäisyydelle lisääntymisalueistaan jopa metsän keskellä oleville avoimille paikoille. Laji on yleinen maan etelä- ja keskiosissa.

3 Selvitysalue

Selvitysalue on kooltaan noin 2,3 km², ja se on esitetty kuvassa 1. Se käsitti Alasjärven länsi- ja eteläosan ranta-alueet, alueen pienvesistöt eli 13 erillistä lammikkoa ja kolme ojaa Tammer Golf ry:n ja Teiskontien pohjoispuolella sekä yhden ojan Teiskontien eteläpuolella lähellä alikulkua.

Kuva 1. Selvitysalueen raja.

12.9.2023

4 Menetelmät

Sudenkorentoja havainnoitiin kiikareita apuna käyttäen 23.6., 24.6. ja 10.7.2023. Jälkimmäisillä kerroilla keskityttiin erityisesti Alasjärven alueelle. Ajankohtana kohteena olevat korentolajit olivat Pirkanmaalla hyvin lennossa. Osa yksilöiden määräyksestä ja sukupuoli myös varmistettiin haavia apuna käyttäen.

Tammer-Golfin alueen pienet lammikot olivat kooltaan pienialaisia ja helposti saavutettavia, ja niillä selkeästi paikallisena esiintyneet lampikorennot olivat helposti havaittavissa joko lennosta tai niiden istuessa kasvillisuudessa. Alasjärven rantavyöhykkeet taas olivat suurikokoisina kohteina työläämpiä, ja korenoilla on enemmän mahdollisuuksia piiloutua alueen ruovikkoisiin rantakohteisiin. Tosin todennäköisyys tälle on kuitenkin pieni, koska kohteella ei kuitenkaan kahden vuoden aikana useista käynneistä huolimatta havaittu yhtään lampikorentoyksilöä. Järven eteläpuolen rantavyöhykkeet olivat kapeita ja iltapäivisin voimakkaasti varjostuneita rannan tuntumaan saakka eivätkä sikäli taas soveltuneet lampikorennoille.

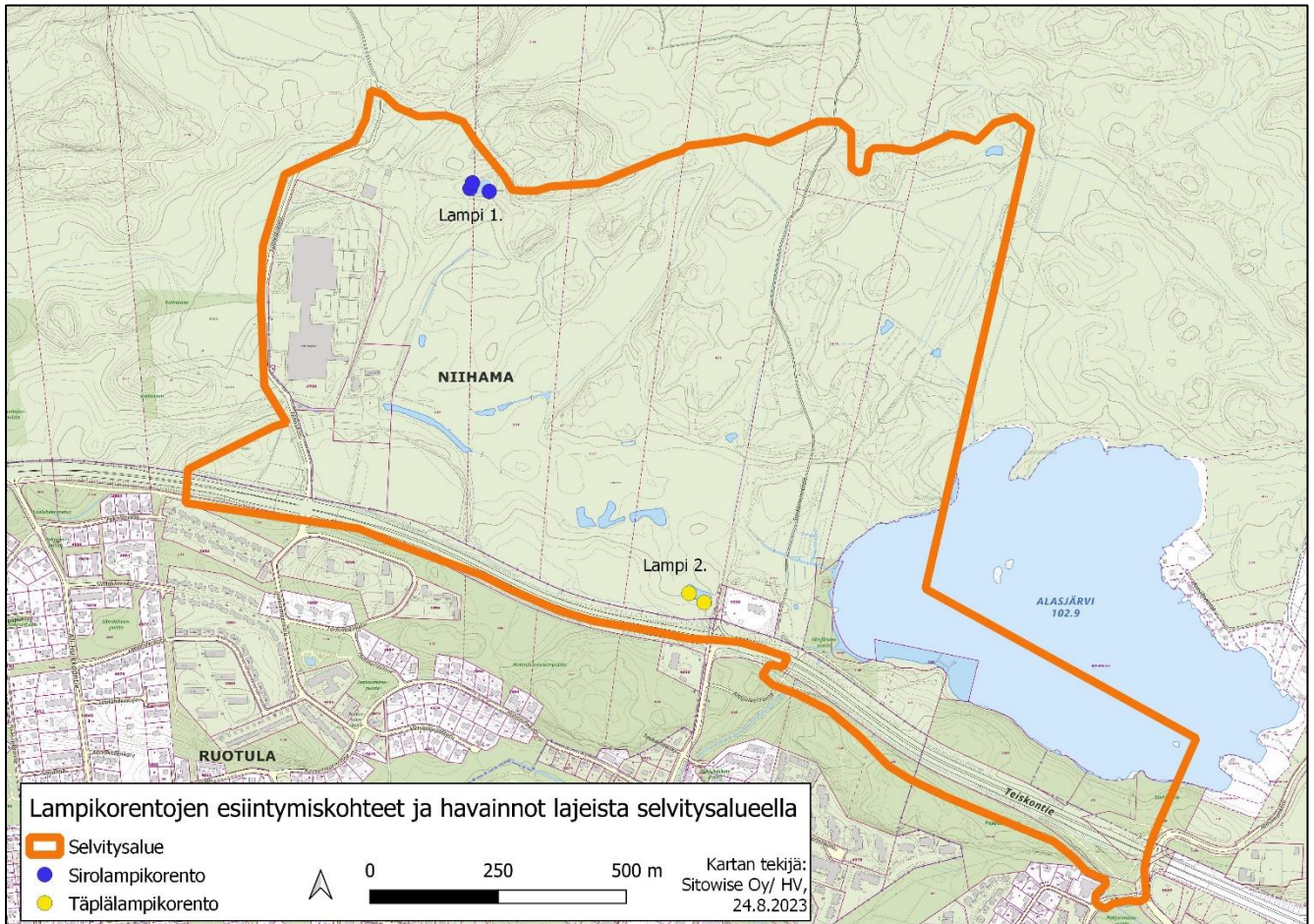
Pohjakarttana käytettiin Tampereen ajantasaista värillistä virastokarttaa, koska ohjeissa (=Paikkatieto osana tilauksia -ohje) mainittua Tampereen kaupungin kantakarttaa ei ollut enää saatavilla kaupungin WMS-rahapinnalta tai paikkatietojen latauspalvelu Oskarista.

Lajitietokeskuksen tietokantoihin ilmoitetut korentolajihavainnot tarkistettiin viimeisen kerran 12.9.2023. Ainoa havainto uhanalaisista tai direktiivilajeista selvitysalueelta oli edellisenä vuonna 17.6.2023 Sitowise Oy:n Tampereen kaupungille tekemässä selvityksessä havaittu täplälampikorento Tammer-Golfin kentän kaakkoisosasta.

Selvityksen toteuttivat FM biologi Jaakko Kullberg ja FM biologi Heli Vainio Sitowise Oy:stä.

12.9.2023

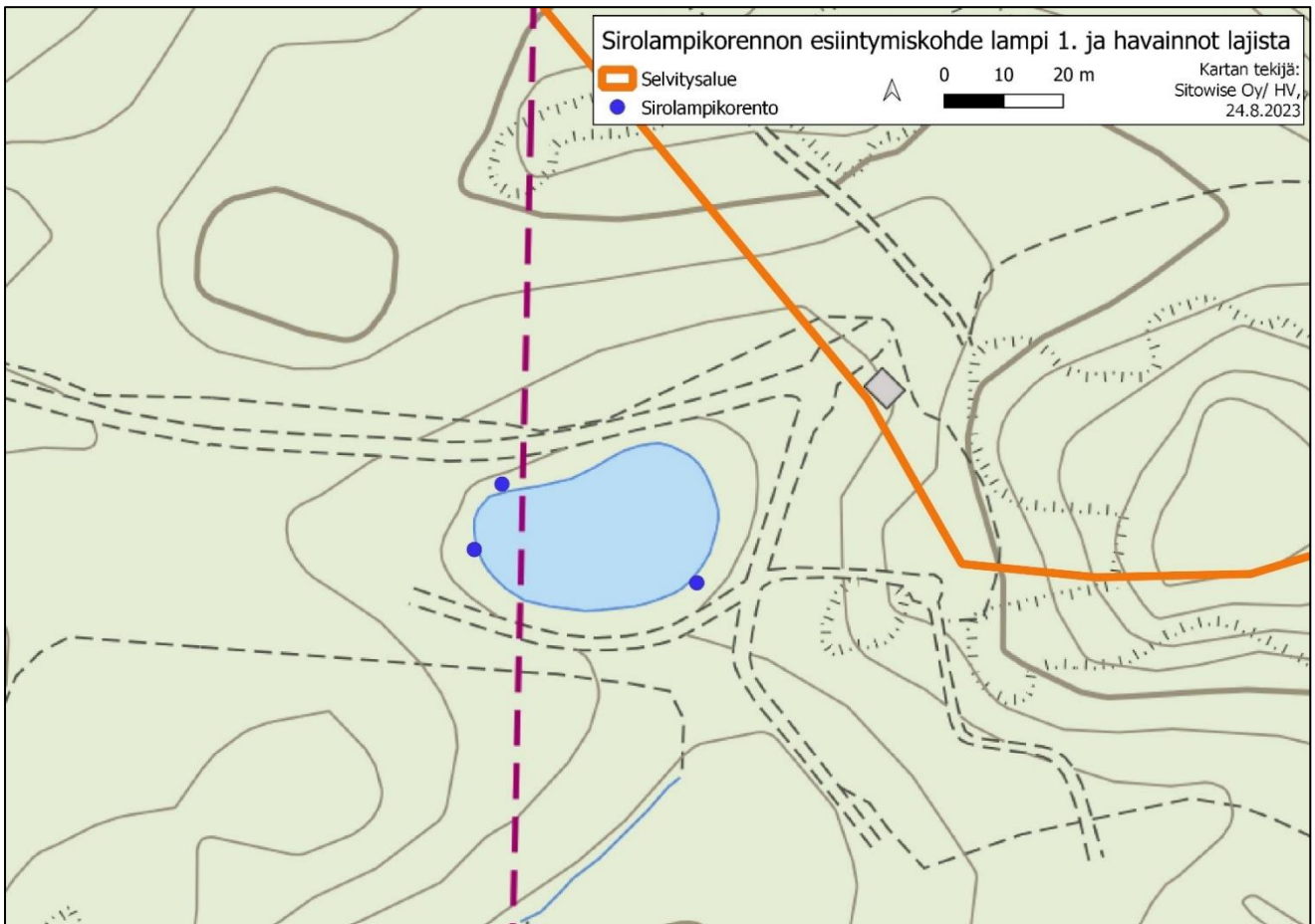
Kuva 2. Selvitysalueella kesällä 2023 havaitut EU direktiivin liitteen IV sudenkorentolajien esiintymät. Täplälampikorento havaittiin samalla paikalla kuin kesällä 2022.

5 Tulokset

Selvityksessä havaittiin EU direktiivin liitteen IV sudenkorentolajeja kahdella Tammer Golf ry:n golfkentän alueella olevalla lammella, jotka on merkitty karttaan nimillä Lampi 1 ja Lampi 2 (Kuva 2). Molemmat lammet olivat Alasjärven ohella humuspitoisia, mutta kirkasvetisiä, kun taas suurin osa muista selvitysalueen pienvesistä oli savisia. Alueen luoteisosassa (Lampi 1) (Kuvat 2 & 3A-C) havaittiin paikallisena kolme yksilöä sirolampikorentoja, ja golfkentän kaakkoisosassa (Lampi 2) havaittiin paikallisena kaksi täplälampikorentoa (Kuva 4A-B).

12.9.2023

Kuva 3 A-C. Selvitysalueen luoteisosan Lampi 1, jossa oli sirolampikorenon esiintymä.

Selvitysalueen sudenkorentolajeista ylivoimaisesti runsain laji niin Alasjärvellä kuin pienvesissä oli ruskohukankorento. Paikoin havaittiin myös litteähukan-korentoa ja yksittäisiä ruskoukonkorentoja.

12.9.2023

Kuvat 4 A-B. Selvitysalueen kaakkoisosan Lampi 2, jossa oli täplälampikorenon esiintymä.

12.9.2023

6 Johtopäätökset

Molempien lampikorentolajien asuttamat lammet olivat kirkasvetisiä ja humuspitoisia sekä ranta- ja vesikasvillisuudeltaan reheviä lampia. Selvityskohteen kaakkoisosassa kohteessa Lampi 2 oli myös viime vuonna täplälampikorentojen asuttama (kts. Sitowise Oy 2022). Lampi 1 taas ei viime vuonna kuulunut selvitysalueeseen.

Molemmat lampikorentokohteet olivat selvästi siellä havaittujen yksilöiden reviiriä, ja kohteet soveltuivat niiden lisääntymispaikoiksi. Todennäköisesti lammessa elävä lajien toukkapopulaatio on selkeästi suurempi kuin nyt havaittu aikuisten yksilömäärä. Pienemmät korennot ovat sekä toukkina että aikuisina suurempien lajien ravintoa, ja aikuiset myös lintujen ja varsinkin kohteilla esiintyvien västäräkkien ravintoa. Uusia korentoyksilöitä kuoriutuu kesän mittaa yleensä pitkään, ja osa jää saaliiksi ja osa lentää pois syntymälammeltaan uusille paikoille. Jos kohteella on useita muita saman lajin yksilöitä, niin niiden reviirikiistat voivat myös olla syynä siirtymiseen muualle. Jotkut yksilöt voivat illaksi siirtyä muualle lepäämään ja jäädä yöksi istumaan esimerkiksi lähiseudun puihin ja pensaisiin jopa satojen metrien päähän.

Myös suurempien sudenkorentolajien ja varsinkin runsaan ja nopealiikkeisen ruskohukankorennon runsaus ja lähentelyt selvästi häiritsivät pienempiä lampikorentoja niiden molemmilla esiintymispaikoilla. Tämä teki niistä myös hieman vaikeammin havaittavia, koska ne mielellään piiloutuivat kasvillisuuteen eivätkä lentäneet yhtä paljon kuin suuremmat lajit.

Sekä siro- että täplälampikorennot ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajina rauhoitettuja. Lisäksi myös niiden tunnistetut lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja eli niiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Suojelumääräyksistä voidaan poiketa lajien esiintymien kohdalla ELY-keskuksen myöntämällä poikkeusluvalla.

Oman kokemukseni mukaan poikkeuslupa on yleensä vaadittu yleishyödyllinen hanke, jota ei voi toteuttaa missään muualla. Tämä rajaa luvat yleensä vain väylähankkeisiin ja vain sillä edellytyksellä, että kohteen kiertämiseen ei ole mahdollisuutta.

12.9.2023

Suojelumääräykset huomioon ottaen tulee käytännössä huomioida, että näin pienillä vesikohteilla:

- ei millään toimilla aiheuteta niiden veden laadun heikkenemistä
- ei nykyisestä pienennetä tai tuhota ranta- tai vesikasvillisuutta nykyisestä
- niiden lähiympäristöä ei suljeta rakentamalla, vaan kohde säilyy maahan asti esteettömänä niin, että korennot voivat vapaasti lentää pois alueelta ja takaisin sinne
- ei niiden suoraa varjostusta lisätä lajien lentoaikaan 09:00-18:00

Lisäksi olisi suotavaa, että rantakasvillisuuden annettaisiin levitä ainakin 1–2 metriä nykyisestä niin, että se muodostaa lampien ympärille suojavyöhykkeen hyönteisille ja estää tehokkaammin esimerkiksi valumavesien mukana tulevien ravinteiden pääsyä lampiin.

7 Lähteet

LAJI.FI 2023: Suomen Lajitietokeskus. Havaintotiedot selvitysalueelta (katsottu viimeksi 12.9.2023).

Punaisen kirjan verkkopalvelu 2023: <https://punainenkirja.laji.fi/>

Sitowise Oy 2022: Alasjärven länsipuolen asemakaavan nro 8931, Alasjärven eteläpuoleisen raitiotieasemakaavan nro 8933 ja Linnainmaan raitiotievarikon asemakaavan nro 8876 luontoselvitys.

Tampereen kaupunki 2023: Tampereen rajapintapalvelut (lajiesiintymät). 15.5.2023.

